

Anna Darnowska

WYMIAR KARY PRZY ZBIEGU PRZESTĘPSTW
W PRAWIE KARNYM KANONICZNYM
I KARA ŁĄCZNA W POLSKIM PRAWIE KARNYM

WSTĘP

Zbieg przestępstw oraz wymiar kary za te przestępstwa zarówno w prawie kanonicznym, jak i w prawie polskim jest zagadnieniem o szerokim zakresie, a możliwość szczegółowego omówienia bezapelacyjnie sprawia trudność. Niejednokrotnie występuje rozdźwięk między doktryną, literaturą a orzecznictwem dotyczącym tych zagadnień. Wymierzanie kary łącznej nie jest jedynie automatycznym łączeniem kar za przestępstwa będące w zbiegu, ale racjonalnym ukształtowaniem kary jednolitej [Buchala 1989, 437-449]. Kodeks Prawa Kanonicznego w kan. 1346 stosunkowo wąsko określa wymiar kar przy zbiegu przestępstw, nie używając pojęcia *kara łączna*, nie precyzując sposobu ich łączenia oraz uszczegółowienia tego procesu¹. Pojęcia *kara łączna* używa natomiast prawodawca państwowy w Kodeksie Karnym i Kodeksie Postępowania Karnego, gdzie ukazuje jurysdykcyjny i techniczno-wykonawczy proces wymiaru kary łącznej. Czy zamysł regulacji tego zagadnienia

MGR LIC. ANNA DARNOWSKA – doktorantka na Wydziale Prawa Kanonicznego Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, adres do korespondencji: ul. Dewajtis 5, 01-815 Warszawa; e-mail: anusiadar@wp.pl

¹ *Codex Iuris Canonici auctoritate Ioannis Pauli PP. II promulgatus* (25.01.1983). AAS 75:1983 pars II, s. 1-317; tekst polski: *Kodeks Prawa Kanonicznego*. Przekład polski zatwierdzony przez Konferencję Episkopatu. Poznań; Pallottinum 1984 kan. 1346.

w dwóch porządkach prawnych był analogiczny? Ta kwestia będzie stanowić przedmiot rozważań niniejszej publikacji.

POJĘCIE ZBIEGU PRZESTĘPSTW W PRAWIE KARNYM KANONICZNYM I POLSKIM

Zbieg przestępstw w prawie kościelnym może mieć dwojaki charakter. Realny zbieg przestępstw zachodzi wtedy, gdy ten sam sprawca odrębnymi czynami popełnia co najmniej dwa przestępstwa, za które jeszcze nie został wymierzony wyrok skazujący. Idealny (jednoczynowy) zbieg przestępstw ma miejsce wtedy, gdy sprawca popełnia tyle przestępstw, ile przepisów naruszył jednym czynem [Syryjczyk 2008, 274]. Prawo polskie natomiast zgodnie z art. 85 Kodeksu Karnego za zbieg przestępstw uważa takie zdarzenie, w którym sprawca dopuszcza się dwóch lub więcej przestępstw w okresie przed wydaniem pierwszego z wyroków (nawet nieprawomocnego) za jedno z tych przestępstw². Z łatwością można dostrzec jednomyślność w rozumieniu pojęcia realnego zbiegu przestępstw w obu tych porządkach prawnych. Istotne jest, iż w każdej z wymienionych definicji realnego zbiegu przestępstw występuje czynnik czasu. Granicą czasową jest wydanie pierwszego wyroku za którekolwiek z popełnionych czynów w zbiegu przestępstw. Nie pozwala to na uznanie przestępstw popełnionych później za pozostające w zbiegu z czynami dokonanymi przed wydaniem wyroku [Warylewski 2009, 323]. Pierwszy wyrok za przestępstwo pozostające w zbiegu musi być wyrokiem skazującym. Zarówno Jerzy Syryjczyk na gruncie prawa kanonicznego, jak i wielu innych autorów prawa polskiego wyraża pogląd, iż musi to być wyrok skazujący [Syryjczyk, 2008, 274; Kala 2003, 61; Tyszkiewicz 1999, 354]. Wyrok umarzający lub uniewinniający sprawcę nie stanowi cezury zbiegu przestępstw, gdyż sprawca nie ponosi odpowiedzialności za zarzucany mu czyn. Kolejnym argumentem dotyczącym istoty wyroku skazującego jako granicy czasowej realnego zbiegu przestępstw jest cel funkcjonowania instytucji zbiegu przestępstw [Kostarczyk-Gryszkova 1968, 23].

² Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. *Kodeks karny*. Dz.U. 1997 nr 88 poz. 553 art. 85.

Wyjaśnienie, czym według poszczególnych prawodawców jest zbieg przestępstw, pozwala rozpocząć rozważania nad sposobem wymiaru kar przy zaistnieniu takich przesłanek.

SYSTEM WYMIARU KARY PRZY ZBIEGU PRZESTĘPSTW

Zarówno w doktrynie, jak i w praktyce karnego prawa kanonicznego oraz prawa polskiego kwestia realnego i idealnego zbiegu przestępstw rozpatrywana jest na podstawie trzech podstawowych systemów wymiaru kary. Materialna kumulacja kar (*quod delicta tot poena*) jest to wymierzenie sumy kar za poszczególne przestępstwa będące w zbiegu. Jak podkreślił Jerzy Syryjczyk, system kumulacji kar jest przejrzysty, prosty oraz odpowiada zasadzie sprawiedliwości [Syryjczyk 2008, 274]. Trudno jednak ten system wymiaru kary przy zbiegu przestępstw uznać za optymalny. Nie zawiera on prewencyjnej roli kary oraz jej indywidualizacji. Zbyt silna represyjność karna oraz intensyfikacja ciężkości zsumowanych kar nie przemawia za tym systemem [Surkont 2001, 132; Andrejew 1989, 244]³.

Istotą zasady absorpcji jest pochłonięcie kar mniejszych przez karę wymierzoną za przestępstwo o największym ciężarze gatunkowym (*poena maior absorbet minorem*). Wydaje się, iż ten system wymiaru kary jest sprzeczny z zasadą bezwzględnej sprawiedliwości, a sprawca, popełniając ciężkie przestępstwo, nie ponosi skutków dokonania czynów o mniejszych konsekwencjach karnych [Kalitowski 1969, 1492-1493].

Ostatnim z trzech podstawowych sposobów wymierzania kary jest kumulacja prawna (mieszana). Polega ona na zastrzeniu najsurowszej z wymierzonych kar przez dołączenie do niej innej mniejszej kary (system asperacji) i właśnie obostrzona kara podlega wykonaniu. Przedstawiając formę wymierzania kary łącznej, należy stwierdzić, iż jest to ukaranie sprawcy za każde z przestępstw, a następnie w ich miejsce wymierzenie odrębnej, jednolitej kary [Kala 2003, 22].

³ Kumulacja kar przy zbiegu przestępstw występuje w wielu krajach, m.in. w Stanach Zjednoczonych.

WYMIAR KARY PRZY ZBIEGU PRZESTĘPSTW W KANONICZNYM PRAWIE KARNYM

Kodeks Prawa Kanonicznego, jak już wspomniano we wstępie, niewyczerpująco reguluje kwestię wymiaru kary przy zbiegu przestępstw. Kan. 1346 stanowi: „Ilekróć winny popełnił wiele przestępstw i zbyt wielka byłaby suma kar, które należałoby mu wymierzyć, pozostawia się roztropnemu uznaniu sędziego złagodzenie kar w słusznych granicach” (KPK/83 kan. 1346). Zgodnie z tym, co stanowi kanon, co do zasady stosuje się system kumulacji kar przy zbiegu przestępstw. W drodze wyjątku nadaje prawo modyfikacji wymiaru kar w słusznych granicach. Jeśliby się okazało, iż kumulacja kar jest nazbyt surowa w proporcji do ciężaru popełnionych przestępstw, dochodzi do zindywidualizowania kary [Krukowski 1987, 200] przy uwzględnieniu istoty kościelnego prawa procesowego, które wskazuje na wymierzanie kary ze słusnością oraz wyrozumiałością przypisaną społeczności kościelnej [Miziński 2007, 159]. Prawodawca przyjmuje, iż wartością nadrzędną jest sprawiedliwość w obszarze dobra ogólnego oraz dobra samego przestępcy, na dalszy plan przesuując sprawiedliwość bezwzględna. Jednakże należy wskazać, że niemożliwe jest odstępianie od zasady kumulacji w przypadku kar *latae sententiae* [Syryjczyk 2008, 275; Bernal Pascual 2011, 1012]. Wymiar tych kar dokonuje się automatycznie przez popełnienie przestępstwa, za które kara ta jest przewidziana [Kurczyński 1938, 56-57]. Obowiązek sędziego w tym zakresie ogranicza się jedynie do deklaracji zaciągniętych kar. Czerpiąc z doktryny kanonicznego prawa karnego, wysunąć można wnioski, iż przy popełnieniu przestępstwa będącego w zbiegu, a za które przewidziane są kary *latae sententiae* i *ferendae sententiae*, do modyfikacji skumulowanych kar może dojść tylko w zakresie *ferendae sententiae*.

WYMIAR KARY ŁĄCZNEJ PRZY ZBIEGU PRZESTĘPSTW W POLSKIM PRAWIE KARNYM

Realny zbieg przestępstw nie jest obligatoryjną przesłanką wymierzenia kary łącznej. Istotne jest ustalenie możliwości łączenia kar jednostkowych wymierzonych za popełnione przestępstwa. Prawodawca polski wskazuje, iż kara łączna może być orzeczona w przypadku orzeczenia

kar rodzajowo tych samych albo rodzajowo innych, podlegających łączeniu. Inaczej niż w ustawodawstwie kościelnym normy łączenia kar w prawie polskim zostały klarownie i przejrzysto skodyfikowane.

W ustawodawstwie prawa świeckiego używa się systemu mieszanego oraz zmodyfikowanego wymiaru kary przy zbiegu przestępstw. Sąd stosuje się jednak do artykułów od 86 do 90 Kodeksu Karnego, który szczegółowo określa wymiar kary łącznej (k.k. art. 86-90). Minimum kary łącznej nie może być niższe niż najwyższej kary za czyn należący do zbiegu przestępstw. Maksymalna kara łączna nie może być wyższa od sumy kar orzeczonych za pojedyncze przestępstwa. Nie może również przewyższać 810 stawek dziennych grzywny, dwóch lat ograniczenia wolności oraz 15 lat pozbawienia wolności. Gdy kumulacja kar pozbawienia wolności wynosi 25 lat albo więcej, a jedna z kar wynosi minimum 10 lat pozbawienia wolności, sąd fakultatywnie wymierza karę łączną 25 lat pozbawienia wolności. Jeśli kara grzywny związana jest z zawieszeniem kary pozbawienia wolności, nie może ona przekraczać 270 stawek dziennych lub w przypadku zawieszenia wykonania kary ograniczenia wolności nie może przekraczać 135 stawek dziennych. Kara łączna grzywny wymaga ponownego określenia wysokości stawki dziennej, bez możliwości przekroczenia najwyższej stawki ustalonej poprzednio.

Dyrektywy wymiaru kary łącznej to przesłanki, którymi powinien kierować się sąd przy wymierzaniu kar przy zbiegu przestępstw. Sąd, dokonując indywidualnej analizy, uwzględniając stopień winy sprawcy oraz społeczną szkodliwość czynu, nie deprecjonuje tego jako okoliczności rzutującej na wymiar kary łącznej⁴. Ważne jest jednak, że sąd, wydając karę łączną, zobowiązany jest kierować się przesłanką prewencji indywidualnej i przesłanką prewencji generalnej [Szewczyk 1982, 80], gdyż w tym przypadku chodzi głównie o skutek wychowawczy wymierzonej kary oraz zabezpieczający przed kolejnym popełnieniem przestępstwa przez tego samego sprawcę.

⁴ Wyrok Sądu Najwyższego z 28.11.1990 r. II KR61/90 OSP 1991 nr 11 poz. 292. Wyrok, w uzasadnieniu którego na wymiar kary łącznej nie może mieć względu stopień społecznej szkodliwości czynu, gdyż społeczna szkodliwość czynu brano pod uwagę przy wydawaniu wyroku pojedynczego.

HISTORYCZNE UJĘCIE WYMIARU KAR
PRZY ZBIEGU PRZESTĘPSTW
W PRAWIE KANONICZNYM

Źródła dawnego prawa kanonicznego nigdzie nie wskazują ścisłej regulacji dotyczącej odpowiedzialności karnej przy zbiegu przestępstw. Jednakże, opierając się na Dekrecie Gracjana, można ustalić, iż przy wymiarze kar obowiązywała zasada materialnej kumulacji kary przy zbiegu przestępstw [Myrcha 1960, 500]. W przypadku niemożliwości materialnej kumulacji kary dopuszczano zasadę absorpcji.

Regulacja wymiaru kary przy zbiegu przestępstw w Kodeksie Prawa Kanonicznego z 1917 r. jest dokonana w sposób wyraźny, nie tak jak miało to miejsce w prawie dawnym. Kan. 2224 § 1 poprzednio obowiązującego kodeksu wyraża ogólną zasadę, iż z reguły należy wymierzyć tyle kar, ile popełniono przestępstw (CIC can. 2224 § 1).

Kary *latae sententiae* uregulowane są w kan. 2244 § 2, w którym to poruszona jest kwestia zbiegu kar poprawczych (CIC can. 2244 § 2). Realny zbieg przestępstw ma miejsce wtedy, gdy sprawca popełnia co najmniej dwa różne przestępstwa, za które każde z osobna zaciąga karę cenzury [Roberti 1938, 286]. Do zbiegu przestępstw dochodzi także, jeśli sprawca jednym czynem dokonuje różnych przestępstw, za które każde z osobna zaciągana jest kara cenzury, oraz wtedy, gdy sprawca popełnia to samo przestępstwo wielokrotnie, ale poprzez oddzielny akt poprzedzony odosobnionym złym zamiarem. Zarówno przy realnym, jak i idealnym zbiegu przestępstw zagrożonych odwetowymi karami *latae sententiae* obowiązuje też ogólna zasada kumulacji kar przy zbiegu przestępstw [Myrcha 1960, 506].

Przy zbiegu odwetowych kar *ferendiae sententiae* należy przyjąć już wcześniej nadmienioną ogólną zasadę kumulacji materialnej. Jednakże nie jest to zasada bezwzględna, na co wskazuje zwrot *ordinarie*. Gdy z powodu popełnienia dużej liczby przestępstw liczba kar byłaby zbyt duża, sędzia może według roztropnego uznania dokonać absorpcji lub wymiaru kary łącznej [Myrcha 1960, 508]. Wybór co do którejś z form złączenia kumulacyjnego wymiaru kary należy do swobodnego uznania sędziego. Sprawcę, który popełnia kilka przestępstw, należało nie tylko surowiej ukarać, lecz nadto w razie potrzeby, jeżeli sędzia uzna to za wskazane, można było go poddać pod nadzór lub zastosować wzglę-

dem niego inny środek karny. W zbiegu cenzur *ferendae sententiae* również dochodzi do kumulacji materialnej kar.

Konkludując, należy uznać, iż w pierwszym ustawodawstwie kodeksowym prawodawca określił wyłącznie materialną kumulację kar w przypadku przestępstw zagrożonych karami *latae sententiae*. Zbieg kar *ferendae sententiae* również co do zasady korzystał z materialnej kumulacji kar przy zbiegu przestępstw, jednakże z możliwością wymierzania kar systemem kumulacji prawnej.

HISTORYCZNE UJĘCIE WYMIARU KARY PRZY ZBIEGU PRZESTĘPSTW W PRAWIE POLSKIM

Kodeks Karny z 1932 r. przyjmował system aspiracyjny wymiaru kar przy zbiegu przestępstw. System ten polegał na tym, iż w przypadku realnego zbiegu przestępstw należy wymierzyć kary za poszczególne przestępstwa, a w następnym wymierzyć dopiero karę łączną. Wymierzenie kary łącznej było jednak obłożone regulacjami jej wymierzania. Kara łączna wchodziła w miejsce poszczególnych kar.

Przepisy stanowiące wymiar kary łącznej ograniczają swobodne uznanie sędziego. Kara łączna nie może być niższa od najwyższej kary za jedno z przestępstw pozostających w zbiegu. Nie może przewyższać sumy wymierzonych kar za poszczególne przestępstwa, nie może przekraczać więcej niż o połowę górnej granicy wymiaru za przestępstwo najsurowsze oraz nie może przekraczać najwyższego wymiaru kary przewidzianego dla danego rodzaju przestępstwa. Kara dożywotniego pozbawienia wolności pochłaniała wszystkie inne kary wymierzone przy zbiegu przestępstw. W przypadku, gdy jedną z kar była kara śmierci, analogicznie do kary dożywotniego pozbawienia wolności, absorbowała ona pozostałe kary [Śliwiński 1946, 496-497].

Projekt Kodeksu Karnego Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej z 1956 r. przy realnym zbiegu przestępstw przewidywał karę łączną, której granice przewidziano w ustawie⁵. Modyfikacja w stosunku do Kodeksu Karnego z 1932 r. dotyczyła kary śmierci, którą uznano za karę samostanną. W przypadku idealnego zbiegu przestępstw projekt przewidywał

⁵ Por. *Projekt Kodeksu Karnego Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej i przepisy wprowadzające*. Warszawa 1956: Wydawnictwo Prawnicze s. 96.

absorpcję. Większych zmian w tym zakresie nie dokonano również w Kodeksie Karnym z 1969 r.⁶

ZAKOŃCZENIE

Instytucja wymiaru kary za przestępstwa pozostające w zbiegu przestępstw oraz sposób jej wymierzania wychodzą naprzeciw oskarżonemu. Przez możliwość modyfikacji w przypadku prawa kanonicznego oraz odstąpienia w prawie polskim od kumulowania poszczególnych kar polepsza się sytuacja oskarżonego. Poddanie sprawcy sumie kar, na które zasłużył, powoduje silniejszą dolegliwość aniżeli odcierpienie kar w sposób rozłączny.

Wydaje się, iż każde z przedstawionych porządków prawnych zagadnienie wymiaru kar przy zbiegu przestępstw regulują w sposób analogiczny. Zauważalna różnica związana jest z brakiem jednomyślności co do sposobu wymierzania i rodzaju kar. Proces wymierzania kar w dwóch przedstawionych przypadkach ma charakter konkretny i zindywidualizowany. Omówienie zagadnienia podjętego w temacie możliwe jest poprzez scharakteryzowanie pojęcia zbiegu przestępstw w polskim prawie karnym i kanonicznym prawie karnym oraz ukazanie analogii w rozumieniu systemów wymiaru kary przy zbiegu przestępstw. Sam wymiar karania w przypadku prawa kanonicznego opiera się na zasadzie kumulacji, od której przewidziany jest wyjątek dający możliwość złagodzenia zsumowanych kar ze względu na ich wielkość przy fakultatywnym, roztroptym uznaniu sędziego. Łagodzenie dolegliwości związanych z popełnieniem przestępstwa możliwe jest wyłącznie w zakresie *ferendae sententiae*. W przypadku kar *latae sententiae* zostają one zaciągnięte w całej rozciągłości ich materialnej kumulacji, gdyż uprawnienia sędziego lub przełożonego kościelnego sięgają jedynie deklaracji zaciągniętych kar, a nie ich wymierzania.

W przypadku polskiego prawa karnego wymiar kary przy zbiegu przestępstw ma charakter kary łącznej. W nomenklaturze sposobów wymierzania kar jest to rodzaj systemu aspiracyjnego. Jednakże przez wielu autorów traktowany jest jako oddzielny system korzystający z kumulacji, absorpcji i aspiracji. Kara łączna doprowadza do swoistej syn-

⁶ Ustawa z dnia 19 kwietnia 1969 r. Kodeks karny. Dz.U. 1969 nr 13 poz. 94 art. 66-72.

tezy wszystkich dolegliwości pozostających w zbiegu. Nie anuluje ona kar jednostkowych, będących podstawą do orzeczenia kary łącznej, ale dyskredytuje ich przeznaczenie wykonawcze przez podleganie jej wykonania. Jest ona *ratio* polityki karnej pozwalającej na jednolite wymierzanie kary za kilka przestępstw. Odmiennie od kanonicznego prawa karnego sąd jest zobligowany do jej wymierzenia, gdy w trakcie postępowania rozpoznawczego skazał oskarżonego za dokonanie kilku przestępstw.

BIBLIOGRAFIA

Źródła prawa kościelnego

- Codex Iuris Canonici auctoritate Ioannis Pauli PP. II promulgatus (25.01.1983). AAS 75:1983 pars II s. 1-317; tekst polski: Kodeks Prawa Kanonicznego. Przekład polski zatwierdzony przez Konferencje Episkopatu. Poznań: Pallottinum 1984.
- Codex Iuris Canonici Pii X Pontificis Maximilussu Digestus Benedicti Papae XV. Auctoritate Promulgatus. Rome 1917.

Źródła prawa polskiego

- Projekt Kodeksu Karnego Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej i przepisy wprowadzające. Warszawa 1956: Wydawnictwo Prawnicze.
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny Dz.U. 1997 nr 88 poz. 553.
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego. Dz.U. 1997 nr 89 poz. 555.
- Ustawa z dnia 19 kwietnia 1969 r. Kodeks karny. Dz.U. 1969 nr 13 poz. 94.

Orzecznictwo

- Wyrok Sądu Najwyższego z 28.11. 1990 r. II KR61/90 OSP 1991 nr 11 poz. 292.

Literatura

- Andrejew, Igor. 1989. Polskie prawo karne w zarysie. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.
- Arias, Juan. 2011. „Komentarz do kan. 1346 KPK.” W Kodeks Prawa Kanonicznego, Komentarz, tłum. Tracz Zbigniew, red. Piotr Majer, 984-1046. Kraków: Wolters Kluwer.
- Bernal Pascual, José. 2011. „Komentarz do kan. 1346 KPK.” W Kodeks Prawa Kanonicznego. Komentarz, red. Piotr Majer, 1012. Kraków: Wolters Kluwer.
- Buchała, Kazimierz 1989. Prawo karne materialne. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.
- Kala, Dariusz 2003. Postępowanie w przedmiocie wydania wyroku łącznego. Toruń: Towarzystwo Naukowe Organizacji Kierownictwa „Dom Organizatora”.

- Kalitowski, Michał 1989. „Problematyka kary łącznej w nowym kodeksie karnym na tle obowiązujących praw i doktryn.” *Nowe Prawo* 10:1492-1501.
- Kalitowski, Michał, i Sienkiewicz Zbigniew, Szumski Jerzy, Tyszkiewicz Leon, Wąsek Andrzej. 1999. *Kodeks karny. Komentarz T. 2. Gdańsk: „Info-Trade” – „Arche”*.
- Kostarczyk-Gryszka, Janina. 1968. „Problem granic realnego zbiegu przestępstw.” *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego* 37:7-28.
- Krukowski, Józef. 1987. „Sankcje w Kościele.” W *Komentarz do Kodeksu Prawa Kanonicznego z 1983 r.*, t. 4, 200. Lublin.
- Kurczyński, Piotr. 1938. *De natura et observatia poena rum lataesententiae*. Lublin: Towarzystwo Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego.
- Miziński, Artur. 2007. „Ochrona praw oskarżonego w Kościele w szczególności w kanonicznym procesie karnosądowym.” *Roczniki Nauk Prawnych* 47, z. 1:123-142.
- Myrcha, Marian. 1960. *Prawo Karne. T. 3*. Warszawa: Akademia Teologii Katolickiej.
- Roberti, Francesco. 1938. *De delictis et poenis. Vol. I pars 2. Romae: Institutum Utriusque Iuris*.
- Surkont, Mirosław. 2001. *Prawo karne. Bydgoszcz–Gdynia: „Branta”*.
- Syryjczyk, Jerzy. 2008. *Sankcje w Kościele*. Warszawa: Wydawnictwo Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego.
- Szewczyk, Maciej. 1982. „Wymiar kary łącznej.” *Nowe Prawo* 3-4:79-84.
- Śliwiński, Stanisław. 1946. *Prawo karne*. Warszawa: Sekcja Wydawnicza Towarzystwa Bratnia Pomoc Studentów Uniwersytetu Warszawskiego.
- Warylewski, Jarosław. 2009. *Prawo karne, część ogólna*. Warszawa: Lexis Nexis Polska.
- Wójcik, Walenty, i Krukowski, Józef, Lempa, Florian. 1987. *Komentarz do Kodeksu Prawa Kanonicznego z 1983 r. T. 4*. Lublin 1987.

**Wymiar kary przy zbiegu przestępstw
w prawie karnym kanonicznym
i kara łączna w polskim prawie karnym**

Streszczenie

Zbieg przestępstw w prawie karnym kanonicznym oraz polskim prawie karnym traktowany jest w sposób równoważny. Wymiar kary przy zbiegu przestępstw w prawie karnym kanonicznym opiera się na zasadzie kumulacji kar za przestępstwa, od której możliwe jest fakultatywne złagodzenie sumy kar ze względu na ich wielkość. Możliwość zmniejszania skumulowanych kar jest wyłącznie w zakresie *ferendae sententiae*. Polskie prawo karne wymiar kary przy zbiegu przestępstw określa mianem kary łącznej. Jest ona syntezą wszystkich kar za przestępstwa pozostające w zbiegu i wymierzeniem jednolitej kary łącznej w ramach przewidzianych przez ustawodawcę.

Słowa kluczowe: kara łączna, kumulacja kar, zbieg przestępstw, suma kar

**The penalty in the confluence of crime
in criminal canonical law
and the total penalty Polish criminal law**

S u m m a r y

Coincidence of crime in the canonical law and in the Polish penal law is treated in the equivalent manner. The term of imprisonment with such coincidence, in Canon Criminal Law, is based on the rule of punishment accumulation for crimes, from which there is a possibility of facultative punishment remission on account of their scale. The possibility of reduction of accumulated punishment is only in the scope of *ferendae sententiae*. Polish Criminal Law defines the term of imprisonment with the crimes coincidence as combined punishment. It is the synthesis of all punishments for the crimes abiding/remaining in the coincidence and inflicting the unified punishment within the range predicted by the legislator.

Key words: mbined punishment, punishment accumulation, crimes coincidence, punishments sum

Information about Author: ANNA DARNOWSKA, J.C.L. – Ph.D. student, Faculty of Canon Law at Cardinal Stefan Wyszyński University in Warsaw, Ul. Dewajtis 5, 01-815 Warszawa, Poland; e-mail: anusiadar@wp.pl